

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

12 – 902 / 13
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 8119 датум 20.03. 2013.

На основу члана 138. став 1. Устава Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/06) и члана 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана („Сл. гласник РС“, бр. 79/05 и 54/07) у поступку контроле законитости и правилности рада Министарства унутрашњих послова - Дирекције полиције, поступајући по притужбама већег броја грађана, Заштитник грађана је

УТВРДИО

Министарство унутрашњих послова - Дирекција полиције поступила је незаконито и некоректно према грађанима Д.Ђ., Т.Ђ., В.П., Ђ.П. и Д.Н., када су објављена саопштења, односно дате изјаве у којима су наведени грађани означени као извршиоци кривичних дела иако њихова кривица у том моменту није била утврђена.

Описаним поступцима повређено је Уставом и законом гарантовано право да се свако сматра невиним за кривично дело док се његова кривица не утврди правоснажном одлуком суда (претпоставка невиности).

Имајући у виду утврђене пропусте, Заштитник грађана упућује Министарству унутрашњих послова - Дирекцији полиције, следећу:

ПРЕПОРУКУ

Министарство унутрашњих послова - Дирекција полиције ће поштовати претпоставку невиности окривљених, односно у саопштењима и јавним изјавама неће означавати грађане као извршиоце кривичних дела све док се њихова кривица не утврди правоснажном одлуком надлежног суда.

Разлози

Заштитнику грађана су се обратили грађани Д.Ђ., Т.Ђ., В.П., Ђ.П. и Д.Н. који су указали на незаконито, неправилно и некоректно поступање Министарства унутрашњих послова - Дирекције полиције, наводећи да су у објављеним саопштењима, односно изјавама означавани као извршиоци кривичних дела, иако њихова кривица у том моменту није била утврђена правоснажним судским одлукама.

Притужбом у предмету бр. 12-2097/11 притужила Д.Ђ. је навела да је Директор полиције прекршио претпоставку невиности и угрозио право на правично суђење својом изјавом на Дневнику Националне телевизије РТС 06.08.2010. године, на дан њеног хапшења и то пре саслушања у полицији, односно два дана пре давања изјаве пред истражним судијом и пре покретања истраге. Изразила је уверење да је на тај начин директно допринето необјективном вођењу поступка од стране тужилаштва и одређивању неоснованог притвора. Допуном притужбе је указала да је на интернет страници Владе Републике Србије истог дана објављено саопштење Министарства унутрашњих послова у коме се наводи да су притужила и други осумњичени ухапшени због извршених кривичних дела, на који начин је такође прекршена претпоставка невиности.

Притужбе истоветне садржине поднели су и притужиоци Т.Ђ. (предмет бр. 12-2167/11), В.П. (предмет бр. 12-2213/11), Ђ.П. (предмет бр. 12-2178/11) и Д.Н. (предмет бр. 12-2170/11).

Извршен је и увид у транскрипт изјаве директора полиције, емитоване у Дневнику Националне телевизије РТС 06. августа 2010. године, којом обавештава јавност о следећем: „Ми смо данас после вишемесечне обраде ухапсили једну криминалну групу везано за борбу против финансијског криминала, односно конкретно везано за злоупотребе у поступку приватизације.“ Између осталог навео је: „Само кроз ову приватизацију, ова криминална група на челу са Т.Ђ. је остварила личну, односно имовинску корист у износу преко три милиона еура, на штету акцијског фонда Републике Србије. Њима значи није био интерес да се предузме које су они приватизовали, конкретно Р..., да у њега улажу, да развијају, да се радници запошљавају. Напротив, њих је интересовала само материјална корист, да та добра државе што пре продају, да узму новац, да на неки начин, за последицу радници остану без посла.“

Прегледом интернет странице Владе Републике Србије утврђено је да је 06. августа 2010. године постављено саопштење Министарства унутрашњих послова насловљено: „Ухапшено седам особа због злоупотребе службеног положаја“. Осим што се на почетку текста наводи да су полицијски службеници „ухапсили седам особа због постојања основане сумње да су извршили више кривичних дела злоупотребе службеног положаја“, у даљем тексту се указује на чињенице као да су већ доказане, без јасног навођења да је реч о основима сумње. Тврди се да је осумњичени Т.Ђ. у сарадњи са осталим ухапшенима „извршио отуђење више од 60 одсто имовине предузећа Р... супротно уговору који је закључио са Агенцијом за приватизацију, по коме је могао да отуђи 10 одсто имовине на годишњем нивоу“; „Некретнине приватизованог предузећа су продаване испод тржишне вредности, а плаћане су компензацијама преко увећаних излазних фактура ДП Р... на које су обрачунате више камате од реалних како би се затварала потраживања ДП Р... према ДТ Д...“; „Такође, осумњичени су издавали некретнине Р... испод тржишне вредности и тиме нанели штету приватизованом предузећу“; „На овај начин они су прибавили имовинску корист за Т.Ђ. и ДТ Д... у укупном износу од 3.000.000 евра, на штету приватизованог Р... у наведеном износу, где је раскинут поступак приватизације“. На крају саопштења је наведено: „У циљу доказивања осталих злоупотреба настављају се даље провере“.

У моменту објављивања напред описаних изјава и саопштења у којима се тврди да су притужиоци извршили одређена кривична дела, кривица тих грађана не само да није

била утврђена правноснажном одлуком суда, него нису били ни саслушани пред истражним судијом.

Иако пред судом кривица грађана није утврђена, напред цитираним наводима, створена је слика да су све наведене злоупотребе доказане. У том смислу посебно је индикативан навод: „У циљу доказивања осталих злоупотреба настављају се даље провере“.

* * *

Чланом 23. став 1. Устава Републике Србије („Сл. гласник РС“ број 98/06) прописано је да је људско достојанство неприкосновено и да су сви дужни да га поштују и штите. Чланом 34. став 3. је одређено да се свако сматра невиним за кривично дело док се његова кривица не утврди правноснажном одлуком суда. Чланом 18. став 1. прописано је да се људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно примењују; у ставу 2. истог члана је одређено да се Уставом јемче, и као таква, непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима; у ставу 3. истог члана прописано је да се одредбе о људским и мањинским правима тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

Чланом 3. став 1. Законика о кривичном поступку („Сл. лист СРЈ“, бр. 70/01 и 68/02 и „Сл. гласник РС“, бр. 58/04, 85/05, 115/05, 85/05 - др. закон, 49/07, 20/09 - др. закон и 72/09) прописано је да се свако сматра невиним док се његова кривица не утврди правноснажном одлуком надлежног суда. У ставу 2. истог члана је одређено да су државни органи, средства јавног обавештавања, удружења грађана, јавне личности и друга лица дужни су да се придржавају правила из претходног става и да својим јавним изјавама о кривичном поступку који је у току не вребају друга правила поступка, права окривљеног и оштећеног и независност, ауторитет и непристрасност суда.

Чланом 37. Закона о јавном информисању („Сл. гласник РС“, бр. 43/03, 61/05, 71/09, 89/10 - одлука УС и 41/11 - одлука УС) прописано је да се у јавном гласилу нико не сме означити учиниоцем каквог кажњивог дела, односно огласити кривим или одговорним пре правноснажне одлуке суда или другог надлежног органа.

Чланом 13. став 2. Закона о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), прописано је да полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, и да је обавезан да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе. У члан 35. став 2. одређено је да у примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.

Чланом 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (Закон о ратификацији „Сл. лист СЦГ - међународни уговори“, бр. 9/03, 5/05 и 7/05 - испр.) одређено је да свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на

основу закона. У ставу 2. истог члана је наглашено да ће се свако ко је оптужен за кривично дело сматрати невиним све док се не докаже његова кривица на основу закона.

Европски суд за људска права је у великом броју пресуда утврдио повреду презумпције невиности одређене у члану 6. став 2. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (између осталих: *Deweer* против Белгије, пресуда од 27. фебруара 1980, Серија А бр. 35, стр. 30, став 56; *Minelli* против Швајцарске, пресуда од 25. марта 1983, Серија А бр. 62, став 27, 30 и 37; *Allenet de Ribemont* против Француске, пресуда од 10. фебруара 1995, Серија А бр. 308, стр. 16, став 35. и 36; *Karakas and Yesilimark* против Турске, бр. 43925/985, став 49, 28. јуни 2005).

У ставу 46. пресуде Европског суда за људска права у предмету Матијашевић против Србије, по представци бр. 23037/04 од 19. септембра 2006. године (објављено у „Сл. гласнику РС“, бр. 80/06) суд подсећа да ће претпоставка невиности по члану 6. став 2. Конвенције бити повређена ако изјава званичника која се односи на лице које је оптужено за кривично дело одражава мишљење да је криво пре него што се његова кривица докаже по закону. Став је суда да је довољно да, у одсуству званичне одлуке, постоји одређено мишљење које указује да званичник у питању сматра оптуженог кривим, док ће преурањено изношење таквог мишљења неизбежно прекршити наведену претпоставку. Наводећи у ставу 46. пресуде да на постојање повреде члана 6. став 2. Конвенције не утиче накнадни „исход оптужбе“, у ставу 49. суд објашњава да чињеница да је подносилац представке на крају проглашен кривим и осуђен не може поништити првобитно право на претпоставку невиности док се не докаже по закону да је крив.

* * *

Имајући у виду напред наведене одредбе Устава и закона Републике Србије, Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и праксу Европског суда за људска права, Заштитник грађана сматра да је у конкретном случају Министарство унутрашњих послова – Дирекција полиције, кршењем претпоставке невиности повредило права грађана на достојанство и правну сигурност.

Презумпција невиности, као елемент ширег права на правично суђење, је правни принцип цивилизованог друштва и правне државе, по коме се свако сматра невиним за кривично дело док се његова кривица не утврди по закону, односно правноснажном одлуком суда. Сваки грађанин има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом у циљу доношења одлуке којом ће бити одлучено о његовој кривици.

Тврдња да је неко крив, иако постоји само одређен степен сумње да је извршио кривично дело, представља повреду права грађана и може нанети ненадокнадиву штету оном ко је пре одлуке суда означен кривим. На постојање повреде права не утиче околност да ли је неко накнадно судском одлуком оглашен кривим. Сходно изнетом, државни органи, средства јавног обавештавања, јавне личности и друга лица дужна су да се придржавају напред описаних правила и да својим јавним изјавама о кривичном поступку који је у току не вређају права окривљеног.

Наводи државних органа, односно државних функционера и службеника којима се повређује претпоставка невиности имају за последицу повреду права окривљених, али могу довести у питање и ауторитет, независност и непристрасност суда.

На основу свих утврђених чињеница и околности, Заштитник грађана је утврдио пропуст у правилности и законитости рада Министарства унутрашњих послова - Дирекције полиције на штету остваривања права грађана и, сагласно члану 31. став 2. Закона о Заштитнику грађана, упутио органу управе препоруку ради отклањања уочених недостатака у раду, као и у циљу унапређења рада органа управе и спречавања сличних пропуста у будућности.

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић